

Wandelen over water

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Jona 2

2^e schriftlezing: Mattheüs 14,22-33

Er is een kracht die jou draagt.
Er is een stem die jou zegt: wees niet bang!
Er is een hand die zich naar jou uitstrekt.

Dit zijn ervaringen van mensen in moeilijke omstandigheden. In tijden van ziekte of groot verlies. In tijden van oorlog of onderdrukking, van vervolging en terreur. Dan zijn er mensen die ervaren – en daar soms ook van getuigen – dat er een kracht is, die hen daar doorheen draagt. Of dat zij een stem horen die hen zegt: wees niet bang! Dat er handen zijn, die zich naar hen uitstrekken, om hen te helpen.

Daar komt nog een ervaring bij. Wie zich gedragen weet, kan ook anderen helpen dragen. Wie de eigen angst overwint, kan anderen weer moed inspreken. Wie vastgegrepen wordt, wie houvast krijgt, kan een ander de hand reiken.

Het bijzondere van het verhaal over Jezus en Petrus, die beide wandelen over water, is dat die twee kanten, van kracht ontvangen om met kracht te kunnen dragen, van moed krijgen om moed te kunnen geven, van vertrouwen stellen om zelf betrouwbaar te kunnen zijn – dat die beide kanten zo duidelijk tot uiting komen.

Want het verhaal begint ermee, dat Jezus zijn leerlingen vast met het schip vooruit stuurt en dan zelf de berg opgaat, om er in afzondering te bidden. Op diverse plaatsten in de evangeliën verzekeren ons de evangelisten, dat Jezus de dingen die hij doet niet zou kunnen, zonder de kracht van God, die hij ontvangt in afzondering en gebed. Bovenop de berg, als het ware zwevend tussen hemel en aarde, richt Jezus zich tot God en strekt de hand van God zich naar hem uit. Zo was het ooit ook met Mozes gegaan: een ontzagwekkende ontmoeting bij de berg Horeb, bij een brandende braamstruik, waar God laat weten, het geroep van zijn volk te hebben gehoord; waar Mozes zijn opdracht ontvangt en God zijn naam bekend maakt: Ik ben Ik zal er zijn. Zo vergaat het nog steeds mensen in de bergen. Daar ben je ver van het gewone leven beneden en dicht bij de hemel. Daar ben je bijna of helemaal alleen. Daar is het stil. Daar zie je de dingen soms anders. Een overweldigend uitzicht, een speciale lichtval, een aparte wolkenpartij- die zie je als het perspectief van de Eeuwige, hemels licht, de wolk van Gods aanwezigheid. Wat je ziet krijgt betekenis. Je betreft het op je eigen leven, en dat van anderen.

Die berg dus aan het begin van het verhaal, krachtig symbool voor de ontmoeting tussen God en mensen, is een eerste aanwijzing van wat voor soort verhaal er gaat komen. Niet zomaar een feitelijk, historisch verslag. Zeker geen meteorologische of natuurkundige uiteenzetting. Maar een verhaal vol beelden en echo's, verwijzingen en symbolen, waarin we weer andere verhalen herkennen; verhalen over vergelijkbare ervaringen van geraakt worden en op weg gaan; van gevaar lopen en angst uitstaan; van redding en nieuwe moed.

Een ander sterk verwijzend woord in het verhaal, naast die berg, is het wandelen, het wandelen over water. (De Nieuwe Bijbelvertaling geeft 'lopen', maar een betere vertaling is 'wandelen'.) Dat wordt in de bijbel verder alleen van God gezegd. God, die in de zee zijn voetstap plant, en op de wolken rijdt (Lied 943: 1). Aan Job vraagt God: 'Ben jij gekomen tot de bronnen van de zee, in het ondoorgrondelijkste van de oervloed – heb jij daar rondgewandeld?' (Job 38,16). Het is een verwijzing naar Gods Geest, die zweefde over de wateren (Genesis 1,2). Dit speciale werkwoord wandelen (περιπατεω in het Grieks) wordt in de bijbel dus gebruikt voor het wandelen van God (denk ook aan Genesis 3,8 – waar God wandelt in de hof). Maar ook voor het wandelen mét God. Zoals Henoch wandelde met God. En Noach. Dan gaat het om omgaan met God, verkeren met God. Zo wandelen duidt op een bepaalde levenswandel. De schrijver van de brief aan de Efesiërs bijvoorbeeld spreekt in dit opzicht over wandelen in de liefde, zoals Jezus dat deed (Efesiërs 5,2).

Wanneer Matteüs en de andere evangelisten dus vertellen dat Jezus over het water wandelde, geven ze daarmee aan, dat Jezus daar met God ging. Dat zijn wandeling over het water een voortzetting was van zijn ontmoeting met God op de berg. Dat zij daar samen gingen. Dat Jezus' levenswandel bepaald werd door die saamhorigheid. En dat het Gods kracht, Gods Geestkracht was, die hem droeg.

In de boot, in de storm, in de nacht zien de leerlingen Jezus aan komen, en ze menen een spook te zien. Ze schreeuwen het uit van angst. Ook de woorden die Jezus dan tot hen spreekt: 'Wees niet bang', hebben we zo vaak gehoord in de bijbel. Wanneer er een engel, een boodschapper van God verschijnt, begint deze die steevast zijn boodschap met de woorden: 'Vrees niet –

wees niet bang', omdat zijn verschijning mensen aanvankelijk angst aanjaagt.

'Wees niet bang - ik ben het' zegt Jezus ('ik ben' staat er in het Grieks). 'Ik ben', daarin klinkt de Godsnaam door: Ik ben Ik zal er zijn. Wat de evangelist Johannes wel zes keer doet met zijn 'Ik ben' woorden (Ik ben het licht van de wereld, ik ben het brood van het leven), namelijk het nauwe verband tussen God en Jezus aanduiden, dat doet Matteüs hier met diezelfde woorden 'Ik ben'.

En dan de hand waarmee Jezus Petrus optrekt – die herinnert aan Gods rechterhand, die krachtige daden doet. Die mensen bij de hand pakt en meeleidt op zijn weg. Zo staat er in Jesaja 41,10:

Wees niet bang, want ik ben bij je,
vrees niet, want ik ben je God. Ik zal je
sterken, ik zal je helpen, je steunen met
mijn onoverwinnelijke rechterhand ...

Een verhaal dus, kortom, vol herinneringen aan andere situaties van angst en nieuwe moed, van Geestkacht en redding, een verhaal vol beelden en metaforen die duiden op een sterk vermoeden van Gods aanwezigheid.

Maar het zijn niet alleen verhalen en teksten van vroeger, van vóór de tijd van Matteüs, die meeklinken. In dat bootje in de zware golven zie je ook de volgelingen van Jezus varen in de tijd dat Matteüs zijn evangelie opschreef. In de verdrukking, onder vervolging, en zonder Jezus bij hen, kon de angst en de twijfel als golven over hen heen spoelen. Om hen te bemoedigen schrijft Matteüs zijn verhaal. Herinner je wat Jezus gezegd heeft: 'Wees niet bang. Ik ben er. *Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.*' (Matteüs 28, 20)

Een samenballing dus, dit verhaal, van ervaringen door de eeuwen heen.

Temidden van al die ervaringen, van generaties na elkaar, van een veelheid van mensen, valt dan het voetlicht op die éne mens, Petrus. Opeens gaat het alleen om hem, zijn angst, zijn opluchting, zijn toewijding en zijn impulsiviteit: 'Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen.' Hij gaat. Maar als hij even zijn blik afwendt, bestormt hem opeens de angst. De grond zakt onder zijn voeten weg, er is geen houvast meer. Hij roept: 'Heer, red me!' En dan is er de hand van Jezus, die hem grijpt.

Het zinken van Petrus, is dat een afgang? Valt hij nu door de mand? Had hij beter moeten geloven? Niet zo moeten twijfelen? Of had hij realistischer moeten zijn, niet zo hoogmoedig? Had hij niet uit het schip moeten stappen? Gaat het verhaal daarover? Nee, dat geloof ik niet. Niet over wat Petrus niet had moeten doen. Want zo gaat dat nu eenmaal. Geloven gaat met vallen en opstaan. Met twijfel en zekerheid. Vertrouwen moet steeds opnieuw herwonnen worden. Het staat niet vast, dat er een kracht is, die je draagt. Het is niet zeker, dat je een stem zult horen, die jouw angst wegneemt. Niet altijd is er een hand, die jou vastgrijpt.

Het gaat er niet om wat Petrus niet had moeten doen. Het gaat er niet om, dat hij afgaat, dat hij faalde. Het gaat erom wat hij wél doet: dat hij roept! Jezus kan wel zeggen: 'Ik ben het.' God kan zijn naam wel noemen: 'Ik ben er. Ik zal er zijn.' Maar dat betekent maar de helft, als wij niet roepen: 'Wéés er! Pak mijn hand. Wees de grond onder mijn bestaan. Draag uw wereld. Wees er, in dit leven en over de dood heen.'

Zo riep Jona vanuit de vis. Zo riepen de Israëlieten, vanuit de verdrukking in Egypte. Zo roept Petrus. Zo roepen wij in het kyriëgebed. In onze schietgebeden.

Geloof is niet iets statisch. Vertrouwen ligt niet vast. Het moet steeds opnieuw herwonnen worden. Met een beweging die van beiden uitgaat: met roepen. En met laten weten: ik ben er. Hier is mijn hand. Die wankelmoedige Petrus zal nog wel vaker aangevochten worden. Toch wordt hij ook een ware rots in de branding, in de tijd dat de eerste gemeenten zich vormen.

En ook Jezus zelf, die zo'n kracht uitstraalde, die zoveel vertrouwen had, ook Jezus zelf heeft angst gekend en vertwijfeling; verlatenheid. Heeft moeten roepen tot zijn God.

Vertrouwen moet steeds opnieuw herwonnen worden. Anders gezegd: het moet steeds opnieuw geschonken worden. Want het is ook iets wat je geeft, het is een geschenk. Je geeft aan God of aan een mens jouw vertrouwen. Het is iets wat jij te geven hebt, iets kostbaars.

Soms gaat het daarbij om een kalme situatie van betrouwelijkheid. Zoals het wandelen van Jezus over het water, het wandelen met zijn God. En soms komt het er enorm op aan, is het een kwestie van leven of dood, of je iemand kúnt vertrouwen. En of iemand jouw vertrouwen weet te winnen. Als dat zo is, dan kun je, als het ware, wandelen over water.

Amen